

Παιχνίδι παιδαγωγικό σε κάθε θέμα δημιουργώ, στην τέχνη το εντάσσω και τη μορφή του αλλάζω

Μαρία Μακριδάκη Μαρούση

Ιδιοκτήτρια Βρεφονηπιακού Σταθμού – Νηπιαγωγείου: «Τα μελισσάκια μας»
mmelisak@otenet.gr

Στέλλα Μπουμπουλάκη

Ιδιωτικός Βρεφονηπιακός Σταθμός – Νηπιαγωγείο: «Τα μελισσάκια μας»
mmelisak@otenet.gr

Περίληψη

Στο πλαίσιο της εκπαιδευτικής διαδικασίας όσο αφορά στο 4^ο Πανελλήνιο Συνέδριο για το εκπαιδευτικό παιχνίδι και την τέχνη στην εκπαίδευση και τον πολιτισμό, τα παιδιά του Βρεφονηπιακού Σταθμού και Νηπιαγωγείου «Τα Μελισσάκια μας», υπό τη διεύθυνση της Κας Μαρίας Μακριδάκη-Μαρούση, ασχολήθηκαν με τη θεματική: *Το παιχνίδι και η τέχνη στο αναλυτικό πρόγραμμα*. Συναντήσαμε παιδαγωγικά παιχνίδια, συνδέοντάς τα με τη θεματολογία του νηπιαγωγείου, προγενέστερα, σύγχρονα μα και αυτοσχέδια. Για κάθε θέμα δημιουργήσαμε ένα αυτοσχέδιο παιχνίδι. Μέσα από τη διαθεματική τους σύνδεση με όλα τα πεδία καλλιέργειας, πειραματιστήκαμε, βιώσαμε, ανακαλύψαμε σε μια διαδρομή που το παιχνίδι έγινε τέχνη και με αφορμή την τέχνη προέκυψαν παιχνίδια. Φτιάξαμε πίνακες με υλικά από παιχνίδια ή χρησιμοποιώντας τα για να μπερδευτούν τα βασικά χρώματα και να προκύψουν τα συμπληρωματικά, όπως και φωτογραφίες με δράσεις παιχνιδιών, μεταμορφώθηκαν σε πίνακες τέχνης. Η πορεία μαγική σε ένα κόσμο φαντασίας, χρωμάτων και δημιουργίας.

Λέξεις-κλειδιά: Αυτοσχέδιο Παιχνίδι, Δημιουργικότητα, Τέχνες.

1. Εισαγωγή

Αφορμή για το Project, αποτέλεσε το έντονο ενδιαφέρον των παιδιών κάθε φορά που έρχονταν σε επαφή με την τέχνη και η εξομολόγηση ενός παιδιού ότι θέλει να γίνει εικαστικός!

Όταν λοιπόν τα παιδιά ρώτησαν τι κάνει αυτός, απάντησε ότι φτιάχνει πίνακες, αγάλματα και πολλά άλλα. Αποφασίσαμε λοιπόν να το ανακαλύψουμε όλοι μαζί, ταξιδεύοντας στην τέχνη. Διήρκεσε 5 μήνες, μιας και είχε ξεκινήσει από την περσινή χρονιά και εμπλουτίστηκε φέτος και συμμετείχαν σε αυτό παιδιά προνηπίου και νηπίου, με αμείωτο ενδιαφέρον.

2. Στοχοθέτηση του project

Οι στόχοι που τέθηκαν για την υλοποίηση αυτού του εκπαιδευτικού σχεδίου – προγράμματος ήταν τα παιδιά:

- Να αποκτήσουν θετική θεώρηση της μάθησης μέσα από την παιγνιώδη ενασχόλησή τους με αυτή.
- Να πειραματιστούν με τη δημιουργία αυτοσχέδιων παιχνιδιών παρατηρητικότητας και συγκέντρωσης.
- Να γίνει σύνδεση των αυτοσχέδιων παιχνιδιών στη θεματολογία του προγράμματος.
- Να έρθουν σε επαφή με όσο περισσότερο μορφές τέχνης γίνεται και να αποκτήσουν αισθητική θεώρηση.
- Να αλληλεπιδράσουν και να οικοδομήσουν σχέσεις συνεργασίας.

3. Μεθοδολογία

Για την υλοποίηση αυτού του εκπαιδευτικού προγράμματος, χρησιμοποιήσαμε τη μέθοδο Project σε μία βιωματική προσέγγιση και παιδοκεντρική μάθηση.

4. Διδακτικά βήματα/ Παρουσίαση των δραστηριοτήτων

4.1. Δραστηριότητες στη γλώσσα

- Τα παιδιά ανακάλυψαν τα γράμματα μέσα από πίνακες έργων τέχνης, αλλά και τον πειραματισμό τους με ευθείες και κυλλές γραμμές και τα ζωγράρισαν με ανθρώπινα χαρακτηριστικά, δημιουργώντας μια ιστορία για το κάθε ένα από αυτά.
- Από τον πειραματισμό των παιδιών με ομοιοκατάληκτες λέξεις, φτιάξαμε στιχάκια, που τα παιδιά τραγουδώντας τα, έφτιαχναν το κάθε γράμμα.
- Από ζωγραφιές που μπήκαν διαδοχικά, δημιούργησαν τις δικές τους ιστορίες.
- Τα γράμματα έγιναν τμήματα των εικαστικών τους δημιουργιών με πολλούς πειραματισμούς και υλικά, δίνοντας τίτλους στα έργα τους.
- Μέσα από ένα απόγευμα παιγνιώδους αλληλεπίδρασης παιδιών, εκπαιδευτικών και γονιών, τα παιδιά έφτιαξαν ένα δικό τους παραμύθι με ό,τι τους έκανε εντύπωση.
- Πίνακες με θέμα το σταφύλι, αλλά και ο μύθος του Αισώπου «η αλεπού και τα σταφύλια», έγιναν αφορμή για περιγραφή, έκφραση σκέψεων και δημιουργία ποιήματος με αντίστοιχο θέμα.
- Επηρεασμένα από την επίσκεψή τους στο μουσείο της Τυλίσσου, τα παιδιά έφτιαξαν τους δικούς τους πίνακες με το όνομά τους.
- Παρατήρησαν και περιέγραψαν εικαστικά έργα, εκφράζοντας το συναίσθημα που τους δημιούργησαν.
- Έφτιαξαν τις δικές τους ιστορίες από στοιχεία που γνώρισαν για τη ζωή και το έργο ζωγράφων και γλυπτών.

4.2. Δραστηριότητες στα μαθηματικά

- Συνδέσαμε γνωστά παραμύθια των παιδιών με τα μαθηματικά, αντιστοιχίζοντας τους ήρωές τους με έναν αριθμό από το ένα ως το δέκα. Έτσι, παίξαμε και μάθαμε με αφορμή αυτά. Σε συνέχεια αυτής της δραστηριότητας, συνδέσαμε τους αριθμούς με πίνακες γνωστών ζωγράφων.
- Έπαιξαν με επιτραπέζια παιχνίδια αρίθμησης και συγκέντρωσης που κατασκεύασαν τα ίδια.
- Φτιάξαμε τα δικά μας έργα τέχνης, επηρεασμένοι από τους κύκλους του Καντίνσκι.
- Συνέθεσαν σχήματα και έφτιαξαν εικόνες από οικεία αντικείμενα.
- Οι αριθμοί έγιναν τμήματα από ζωγραφιές, ανάλογα με το τι θύμιζαν στο κάθε παιδί.
- Φτιάξαμε στιχάκια, δουλεύοντας με τα παιδιά με ομοιοκατάληκτες λέξεις (μηδέν και ένα κάνει ένα, που δε μοιάζει με κανένα, ένα και μηδέν, ένα και πάλι, πω πω με έχει πιάσει ζάλη...).

4.3. Δραστηριότητες στις φυσικές επιστήμες

- Τα παιδιά πειραματίστηκαν με τη χρήση των υλικών και τις ιδιότητές τους. Ανάμειξη ζάχαρης, αλατιού, μπαχαρικών και ζυμαρικών με χρώμα.
- Από τα βασικά χρώματα, ανακαλύψαμε τα χρώματα που προκύπτουν μέσω της ανάμειξης (συμπληρωματικά).

4.4. Δραστηριότητες στα εικαστικά

- Μάθαμε για τον πόλεμο και την ειρήνη με αφορμή τον πίνακα του Pablo Picasso: «Το παιδί και το περιστέρι».
- Τα παιδιά κατασκεύασαν τα δικά τους ανθρωπόμορφα αγαλματίδια από σύρμα, γύψο και πηλό, εμπνευσμένα από τον πίνακα του Pablo Picasso «Το παιδί και το περιστέρι».
- Με τη χρήση γυψόγαζας, τα παιδιά κατασκεύασαν το πραγματικό προσωπείο ενός συμμαθητή τους και ύστερα σε έναν μεγάλο καμβά, του έδωσαν χαρακτηριστικά και μορφή.
- Χρωμάτισαμε με σφουγγάρια. Πουαντιγισμός με μπατονέτα και με τα δάκτυλα των παιδιών δουλεύοντας με πίνακες.
- Τα έργα τέχνης των παιδιών μετατράπηκαν σε παιχνίδια (παζλ) που βοήθησαν τους γονείς, σε μία συνάντηση στο σχολείο, να αλληλεπιδράσουν και να γίνουν ξανά παιδιά.
- Κατασκευή τρισδιάστατου έργου από τα παιδιά, με θέμα τον κύκλο του νερού.
- Δημιουργία παζλ με τις προσωπογραφίες των παιδιών. Το κάθε παιδί είναι διαφορετικό, όμως όλα είναι μια παρέα-ομάδα στην αγκαλιά της κοινωνίας.
- Εισαγωγή στην τέχνη της Pop Art. Φτιάξαμε τις δικές μας μεταξοτυπίες, δίνοντάς τους χρώμα με τα 4 συναισθήματα που μάθαμε (θυμός, λύπη, χαρά, έκπληξη), όπως ο Andy Warhol.
- Παιχνίδια και αναπαράσταση διάσημων πινάκων με θέμα τα φρούτα και τα λαχανικά, όπως οι πίνακες του Giuseppe Arcimboldo.
- Εμπνευσμένοι από τον πίνακα του Γιώργου Ιακωβίδη, φτιάξαμε τους δικούς μας αυτοσχέδιους πίνακες με το σταφύλι.
- Όπως ο Picasso, ζωγραφίσαμε τον εαυτό μας.
- Δημιουργήσαμε έργα τέχνης από λουλούδια και άλλα υλικά, όπως τα έργα μεγάλης κλίμακας της Rebecca Law.
- Ζωγραφίσαμε κατοικίδια ζώα όπως ο Νικόλαος Λύτρας.
- Εμπνευστήκαμε και δημιουργήσαμε με αφορμή τους πίνακες των Paul Gogen «Γυναίκες της Ταϊτής» και Diego Velasquez «Infanta Margarita».
- Επηρεαστήκαμε, δημιουργήσαμε και παίξαμε με αφηρημένα σχήματα και σχέδια όπως ο Joan Miro και ο Wassily Kandisky.
- Δημιουργήσαμε με τεχνικές όπως χαρακτηριστική, ζωγραφική με μολύβι, κηρομπογιά, ξυλομπογιά, τέμπερα και κιμωλία με ερέθισμα πίνακες.
- Παίξαμε με τα μπαλόνια κι έπειτα χρωμάτισαμε με αυτά.
- Αλλάζοντας τη στάση του σώματος πειραματιστήκαμε με διάφορους τρόπους ζωγραφικής, όπως ζωγραφική με το πόδι, με το στόμα, με κλειστά μάτια, με το άλλο χέρι.
- Ο πίνακας «Οδοιπόρος επάνω από τη θάλασσα της ομίχλης» του Caspar David Friedrich, αποτέλεσε αφορμή για σκέψη και πειραματισμό με διάφορα υλικά.
- Με αφορμή το έθιμο των Μινωιτών, φτιάξαμε δέντρα με τη χρήση φυσικού υλικού και πηλού και δέσαμε κορδέλες κάνοντας ευχές.
- Τα παιδιά μάζεψαν κλαδάκια και τα κόλλησαν σε πέτρες. Έπειτα, έφτιαξαν μπαλάκια από πηλό και αφού πειραματίστηκαν με αυτά σχεδιάζοντας διαδρομές χρωμάτων, τα κόλλησαν στο δεντράκι.
- Ψιχάλισαμε με το χρώμα και χρωμάτισαμε με παιχνίδια.
- Μετατροπή παραμυθιού με έμμετρο στίχο. Κάθε στίχος αντιστοιχούσε σε μια εικόνα που τα παιδιά έπρεπε να κόψουν και ύστερα να κάνουν σειροθέτηση τραγουδώντας τον.

- Γίναμε μικροί καλλιτέχνες και πειραματιστήκαμε, δημιουργώντας με μεταλλικές λεπτομέρειες, όπως ο Gustav Klimt.

4.5. Δραστηριότητες στη μουσική

- Δημιουργήσαμε ηχοϊστορίες με ερέθισμα την εικόνα του πίνακα.
- Με τη μουσική του Beethoven, χρωμάτισαμε με τα πόδια μας.
- Χορεύοντας, φτιάξαμε έργα τέχνης με τύπωμα από τα χεράκια μας.
- Φτιάξαμε κάρτες με ζευγάρια όμοιων λέξεων και μικρών εικόνων από ζωγράφους και παίξαμε μουσικές καρτέκλες με αυτές, προσπαθώντας το κάθε παιδί να βρει την όμοια κάρτα, στο καρεκλάκι, με αυτή που κρατούσε.

4.6. Δραστηριότητες στο θεατρικό παιχνίδι

- Οι πίνακες ζωγραφικής ζωντανεύουν και μας μιλούν.
- Αφήγηση και αναπαράσταση ιστοριών με αφορμή τους πίνακες παίζοντας με τη σκιά και το φως.
- Αυτοσχέδια παιδιών και γονέων, με αφορμή ιστορίες που προέκυψαν από αυτούς, σε ένα διαδραστικό απόγευμα αλληλεπίδρασης και παιχνιδιού στο σχολείο.
- Οι πίνακες του Joan Miro και οι αυτοσχέδιες ιστορίες μας, παίρνουν ζωή με το θεατρικό παιχνίδι.
- Διάλογοι με τις αυτοσχέδιες μπουκαλό-κουκλές μας. «Τί θα ήθελα;», «Μα τι πραγματικά έχω ανάγκη;».

5. Φωτογραφικό υλικό

5.1. Δραστηριότητες στη γλώσσα

Εικόνα 3. Δημιουργία παραμυθιού από ζωγραφιές των παιδιών

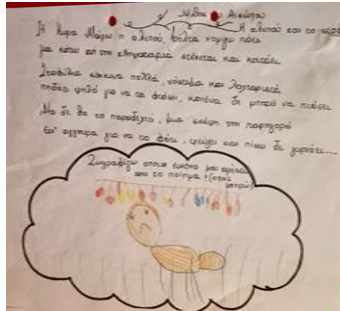

Εικόνα 4. Επίσκεψη στο μουσείο Τυλισού

Εικόνα 5. Μνημειακή αφορμή για θεατρικό παιχνίδι

Εικόνα 6. Πειραματισμός παιδιών με ομοιοκατάληκτες λέξεις

Εικόνα 5. Παραμυθιά από τα παιδιά με βοήθεια ερωτήσεων

Εικόνα 6. Γνωρίζουμε τη ζωή και το έργο των ζωγράφων

5.2. Δραστηριότητες στα μαθηματικά

Εικόνα 7. Παιχνίδια Αρίθμησης

Εικόνα 8. Έργα τέχνης με αφορμή τους κύκλους του Καντίνσκι

5.3. Δραστηριότητες στις φυσικές επιστήμες

Εικόνα 9. Πειραματισμός με υλικά και υφές

Εικόνα 10. Πειραματισμός με φως και σκιά σε ταμπλό βιβάν

5.4. Δραστηριότητες στα εικαστικά

Εικόνα 11. Το σώμα μου

Εικόνα 12. Ζωγραφίζω το σώμα μου σε μεγάλη επιφάνεια με διάφορους τρόπους στάσης του

Εικόνα 13. Ζωγραφίζω με αιώρηση

Εικόνα 14. Ζωγραφίζω με μουσική με τα χέρια και το στόμα

Εικόνα 15. Ζωγραφίζω με τα πόδια

Εικόνα 16. Εικαστικά έργα με ερέθισμα έναν πίνακα

Εικόνα 17. Πειραματισμός με τεχνικές, ολοκληρώνεται η κατασκευή

5.5. Δραστηριότητες στη μουσικοκινητική και το θεατρικό παιχνίδι

Εικόνα 18. Ηχοϊστορία με ερέθισμα πινάκων ζωγραφικής

Εικόνα 19. Ηχοϊστορίες

Εικόνα 20. Ρομποτική και Ψηφιακή Τέχνη

Εικόνα 21. Τα επαγγέλματα... Ζωντανεύουν

Εικόνα 22. Τα παιδιά ζωγραφίζουν τα επαγγέλματα

Εικόνα 23 & 24. Τα παιδιά σκηνοθετούν τη φωτογραφία τους

Εικόνα 25. Παιδιά φωτογράφοι

Εικόνα 26. Τα παιδιά ζωγραφίζουν τη ζωή των ζωγράφων

6. Αξιολόγηση

Τα παιδιά και οι γονείς συμμετείχαν ενεργά και με ενθουσιασμό στην υλοποίηση του Project, μέσα από τις δράσεις και τα παιχνίδια που πραγματοποιήθηκαν, εντός και εκτός του σχολικού περιβάλλοντος. Με γνώμονα τη βιωματική και ομασυσκεντρική μέθοδο μάθησης θεωρούμε ότι όλοι οι στόχοι επιτεύχθηκαν.

Βιβλιογραφικές αναφορές

- Αντωνιάκη, Κ. (2012). *Γνωρίζω το σώμα μου μέσα από την τέχνη (Γλυπτική, ζωγραφική, φωτογραφία): Σχέδια εργασίας για την προσχολική εκπαίδευση* (Επιμ. Μ. Γονιδάκη). Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Κουρετζής, Λ., & Άλκηστις. (1993). *Θεατρική αγωγή 1: Βιβλίο για τον δάσκαλο*. Αθήνα: Υπουργείο Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, Ο.Ε.Δ.Β.
- Κουρετζής, Λ. (2008). *Το θεατρικό παιχνίδι και οι διαστάσεις του: Το θεατρικό παιχνίδι στο πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ. Σχέδια δράσης (project)*. Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Παυλοπούλου-Κασιωτάκη, Α. (2011). *Τα πρώτα μου βήματα στην τέχνη: Η ζωγραφική για το νηπιαγωγείο και τις πρώτες τάξεις του δημοτικού (Σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών). Τόμος Α΄*. (Επιμ. Μ. Τακιδέλλη). Αθήνα: Μένανδρος.
- Παυλοπούλου-Κασιωτάκη, Α. (2011). *Τα πρώτα μου βήματα στην τέχνη: Η ζωγραφική για το νηπιαγωγείο και τις πρώτες τάξεις του δημοτικού (Σύμφωνα με το Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών). Τόμος Γ΄*. (Επιμ. Μ. Τακιδέλλη). Αθήνα: Μένανδρος.
- Σπανάκη, Ε. Ε. (2016). *Κινητικά παιχνίδια με στοιχεία θεατρικού παιχνιδιού για την ολόπλευρη ανάπτυξη μαθητών νηπιαγωγείου και δημοτικού σχολείου: Παιχνίδια που στοχεύουν στην κινητική, γνωστική και κοινωνικο-συναισθηματική ανάπτυξη όλων των παιδιών*. Αθήνα: Σπανίδης.

